

"İsm-i Ferd'in cilve-i âzâmı, bütün kâinatı enva'ıyla, eczasıyla bir vahdet içine alıyor; her şeyin alınına bir sikke-i vahdet koyuyor; her şeyin yüzüne bir hâtem-i ehadiyet basıyor." cümlesini izah eder misiniz?

Ferd ismi, Allah'ın birliğini ifade eder; eşi ve benzeri olmadığını ders verir. **Vahid** ve **Ehad** isimleri de Allah'ın birliğini ifade ederler. Ancak, Lem'alar'da, **Ferd** ismi için, "**Vâhid ve Ehad isimlerini tazammun eden bir ism-i âzam,..**" denilmektedir.

Buna göre **Ferd** ismi **Vahid** ve **Ehad** isimlerinden daha şümullüdür. **Ehad** ismi Allah'ın zâtının birliğini, **Vahid** ismi sıfatlarının eşi ve benzeri olmadığını ifade ederken, **Ferd** ismi her iki mânâyı da bünyesinden toplar. Buna göre, **Ferd** ismi, "**zâtında ve sıfatlarında şerikten, eşi ve benzeri olmaktan münezze olan yegâne zât**" şeklinde tarif edilebilir.

Mahlukat âleminde, **Ferd** isminin sonsuz delilleri, cilveleri mevcut. Kâinat sonsuz denecek kadar çok yıldızlardan, sistemlerden meydana gelmekle birlikte, tümü bir tek şeydir. Bu tek şeyin adına kâinat diyoruz ve bunda **Ferd** isminin bir cilvesini görüyoruz.

Kâinatın bütün neticelerinde, meyvelerinde de ferdiyeti görmek mümkün:

Bedende vazife gören bütün hücreler ve ruhta cevelân eden bütün latifeler, duygular bir vahdet teşkil etmekte ve bir tek fert olarak ortaya çıkmaktadır. Böylece biz, tek bir varlık olan bu insanda da **Ferd** isminin bir cilvesini seyredebiliyoruz.

Keza, güneş sistemi bütün gezegenleriyle bir vahdet teşkil etmişler ve bir tek sistem olarak ortaya çıkmışlardır.

Her ağaç, bütün dal, yaprak, çiçek ve meyveleriyle bir vahdet teşkil ederler ve bir ağaç olarak boy gösterirler. Misâller çoğaltılabilir.

Kısacası, kendisine müstakil bir şahsiyet verilen her şey, **Ferd** isminin bir cilvesini taşır ve kendisinin bir tek şey olduğunu, ona ait sıfatların yahut onun hizmetine verilen varlıkların başka zâtlara isnat edilemeyeceğini haykırırlar ve Allah'ın ferdiyetini sonsuz dillerle ilân ederler.